



Prioritering op basis van tussenevaluatie

Actieplan Schone Lucht Akkoord

‘Samen gezonder met schonere lucht’

programma 2022-2030

Datum 16 mei 2025
Team Beleid & Advies
Auteur B. Scholten en D. Storm

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Met de tussentijdse evaluatie van het Actieplan Schone Lucht Akkoord met als titel *'Samen gezonder met schonere lucht'* hebben we inzicht in de stand van zaken en weten we waar we de komende jaren in de taakuitvoering op in moeten zetten. Het cluster milieu is als aanjager van het actieplan en coördinator van de monitoring voor de landelijke maatregelen uit het SLA verantwoordelijk, maar moet vanwege beschikbare capaciteit en financiën keuzes maken in de taakuitvoering. Hiervoor is de voorliggende memo opgesteld.

1.2 Uitgangspunten

De prioritering is opgesteld met de volgende uitgangspunten:

- De uitvoering van een maatregel loopt en of wordt door een ander cluster dan milieu opgepakt;
- De uitvoering van een maatregel is een zogenaamd 'quick win / no regret';
- Er is capaciteit bij de gemeente en / of de ODRU beschikbaar om een maatregel uit te voeren;
- Er is kennis bij de gemeente en / of de ODRU beschikbaar om een maatregel uit te voeren;
- Er is financiering voor de uitvoering van een maatregel beschikbaar, onder meer in de vorm van een SpUk subsidie;
- De gemeente heeft informatie en kennis van Rijk en / of de provincie beschikbaar voor de uitvoering van een maatregel.

In de prioritering zijn de gemeentelijke en de landelijke maatregelen aan de hand van de bovenstaande uitgangspunten in twee categorieën verdeeld, namelijk uitvoering van de maatregelen in de komende twee jaar (2025-2026) en uitvoering van maatregelen op de langere termijn namelijk in de periode 2027 t/m 2030. In het laatste geval betreft het maatregelen die vanuit de bovenstaande uitgangspunten een lage prioriteit hebben.

2 Uitvoering maatregelen 2025-2026

Uit de tussentijdse evaluatie en de uitgangspunten voor de prioritering volgt dat we de komende twee jaar uitvoering geven aan de volgende gemeentelijke en landelijke maatregelen. Deze zijn in willekeurige volgorde weergegeven.

- **Implementatie beleid luchtkwaliteit bij ruimtelijke ontwikkelingen**

Eén van de basismaatregelen in het SLA is het ontwikkelen van beleid om hoog gevoelige groepen te beschermen (DUP code A.4-2.D). Hoog gevoelige groepen zijn groepen mensen die meer dan gemiddeld negatieve gezondheidseffecten ervaren als gevolg van een slechte luchtkwaliteit. Dat zijn de functies scholen, kinderdagverblijven, en verzorgings-, verpleeg- en bejaardentehuizen.

Gevoelige functies rondom intensieve veehouderijen (met name varkens, pluimvee en geiten) zijn vanuit luchtkwaliteit niet gewenst. Naast de bescherming van nieuwe gevoelige functies nabij drukke wegen wordt in het beleid ook bekeken of afstand kan worden gehanteerd bij nieuwe gevoelige functies nabij intensieve veehouderijen. Voor de branche van geitenhouderijen geldt dit al.

- **Mobiele werktuigen**

De gemeente heeft een verkenning uitgevoerd of de routekaart en het convenant Schoon en Emissie loos Bouwen (SEB) kan worden ondertekent en toegepast. Door de aangescherpte emissie-eisen worden vanaf 2028 mobiele (bouw)werktuigen zonder roetfilter geweerd. Zo worden geleidelijk alle mobiele werktuigen (ook voor het gebruik buiten de bouw) schoner en uiteindelijk zero-emissie. De gevolgen en mogelijke vervolg acties voor de gemeente moeten in beeld worden gebracht (DUP code NRMM.4.D). Op dit moment is nog niet duidelijk of het convenant ondertekent wordt.

- **(Intensieve) veehouderijen**

De gemeente is gestart met een analyse van de milieueffecten van veehouderijen op de omgeving. De resultaten worden gebruikt in het vormgeven van gemeentelijk geurbeleid. In de analyse wordt onder meer duidelijk of en waar er mogelijk overlastsituaties op het gebied van luchtkwaliteit bestaan als gevolg van veehouderijen.

Naast bovenstaand wil de provincie kennisontwikkeling bij omgevingsdiensten en gemeenten vergroten onder meer door aanbidding van cursus over scherper vergunnen en waar mogelijk, gezondheidsdoelen in de vorm van emissie-eisen in vergunningen voor bedrijven en relevante activiteiten op te nemen. Ambitie daarbij is om de inzet van oudere dieselloertuigen te beëindigen en schone alternatieven te stimuleren. De maatregel geldt voor nieuwe ontwikkelingen en het herzien van bestaande plannen (DUP code M.2B.D).

Het Rijk faciliteert onderzoek naar het inzetten van meetsensoren voor het feitelijk meten van emissies op de locatie van een veehouderij. Het Rijk gaat na hoe de inzet van meetsensoren in wet- en regelgeving kan worden verankerd en hoe dit bijdraagt aan de reductie van emissies (DUP code L.7A.D). Het plaatsen van meetsensoren voor het meten van emissies op een locatie van een veehouderij is vanuit het Rijk een mogelijkheid en geen verplichting. De uitvoering en inzet van dit instrument moet worden onderzocht waarna inzet kan worden overwogen.

- **Uitwerking in andere gemeentelijke beleidsdocumenten en projecten**

Voor de effectiviteit van de beschreven maatregelen is het noodzakelijk om het thema luchtkwaliteit en de uitwerking hiervan te borgen in relevante beleidsdocumenten en projecten (DUP code A.6-1.D). Het onderwerp luchtkwaliteit is een thema dat integraal in gemeentelijke beleidsdocumenten wordt

behandeld. Voorbeelden zijn het mobiliteitsbeleid (DUP code M.1.D), kruispunt Doorn (N225/N227), het Omgevingsplan en het inkoopbeleid van de gemeente.

- Het regionaal mobiliteitsplan (RMP) Midden-Nederland vloeit voort uit het Landelijke klimaatakkoord en heeft als doel de mobiliteit in de regio te verduurzamen (DUP code M.3.D en A.3-5.D). Per gemeente zijn potentiële emissiereducties van maatregeltypes berekend. De maatregelen ten aanzien van werkgeversbeleid, parkeren en verduurzaming sociaal-recreatieve mobiliteit hebben de meeste potentie voor onze gemeente. De adviseurs mobiliteit zijn betrokken bij het regionaal mobiliteitsplan. De uitwerking van maatregelen en gezondheidsdoelen worden betrokken als uitgangspunten in de actualisatie van het gemeentelijk mobiliteitsplan opnemen.
- Een ander voorbeeld is het inkoopbeleid. In de gemeente worden de landelijke MVI (Maatschappelijk Verantwoord Inkopen) criteria op PIANOo gevolgd. In het inkoopbeleid zijn duurzaamheidsaspecten beschreven. Bij aanbestedingen worden zoveel mogelijk de criteria meegewogen. We willen onderzoeken of het aanscherpen van aanbestedingen emissie voertuigen en transportdiensten voor de gemeente mogelijk is (DUP code M.2.A).

- **Meer bewustwording van overlast door houtrook**

Houtrook is een groot veroorzaker van fijn stof in de gemeente. De gemeente deelt al het stookalert via social media, geven we voorlichting en is een proces voor de behandeling van meldingen stookklachten uitgewerkt (DUP code H.8.D. en H.10.D). We willen meer bewustwording voor de effecten van houtrook door de maatregelen op communicatiegebied te evalueren en uitbreiden (DUP code H.1.1.D en H.2.D). Landelijk wordt juridisch onderzocht of handhaving op basis van geuroverlast vanuit de APV mogelijk is. We wachten de resultaten af.

Er is een landelijke Routewijzer Houtstook beschikbaar (ipv de toolkit). De Routewijzer maakt gebruik van bestaande informatie, inzichten, kennis en ervaringen, en verwijst ook door naar informatie en hulpmiddelen (DUP code H.6.D). De gemeente gebruikt het als hulpmiddel bij de aanpak van de uitstoot of overlast door houtstook van particulieren. De Routewijzer pretendeert niet volledig te zijn. Het is een eerste aanzet en kan worden aangevuld met nieuwe inzichten of ontwikkelingen.

- **Verkenning beleid rookkanalen nieuwbouw woningen**

De gemeente gaat in de nabije toekomst verkennen of zij beleid wil gaan vormgeven op het gebied van rookkanalen in nieuwbouwsituaties.

- **Ondersteuning burgerinitiatief luchtkwaliteit meten**

In de gemeente is er een burgerinitiatief actief met het meten van luchtkwaliteit. Dit gebeurt met financiële ondersteuning van de gemeente. Het initiatief zorgt voor meer bewustwording en inzicht in de lokale luchtkwaliteit. Februari 2025 was er een tweede workshop om eigen luchtmeetkastjes / fijnstofmeters te bouwen. Ook toen was het maximum aantal deelnemers van 25 gehaald. De initiatiefnemer heeft het project aangemeld bij het RIVM en in de gehele gemeente hangen ondertussen al circa 40 meters. Nabij het gemeentehuis en aan de gemeentewerf zijn ook luchtmeetkastjes opgehangen.

- **Bijdragen in de regionale Uitvoerings- en Handhavingsstrategie 2026**

In 2025 is er gewerkt aan de nieuwe U&H strategie die 1 januari 2026 moet ingaan waarbij de gemeente is vertegenwoordigd in het regionale kernteam. De U&H-strategie 2026 is de opvolger van de huidige regionale U&H-strategie 2022 (geldig t/m 2025). De strategie geeft een basis voor effectievere inzet van het VTH- instrumentarium op gemeentegrens overstijgende problematiek (bv. afvalstoffenketen, (afval)waterkwaliteit, verbetering luchtkwaliteit).

In nieuwe of geactualiseerde vergunningen die vanaf 2021 worden afgegeven staan emissie-eisen die zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF-range liggen. BREF's zijn Europese documenten met de Beste Beschikbare Technieken (BBT). Dit uitgangspunt wordt verankerd in lokaal beleid (zoals de nota VTH en/of in de opdrachtverlening aan omgevingsdiensten). De ODRU houdt de ontwikkelingen in de gaten en adviseert aan de gemeente (DUP code I.1.D).

- **Onderzoek naar effectieve stimuleringsmaatregelen**

Gemeenten kunnen aanspraak maken op extra gelden om specifiek beleid van het Rijk uit te voeren. Dit zijn specifieke uitkeringen en kunnen worden ingediend met zogenaamde SpUk aanvragen. Zo is er ook een specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord (SpUk SLA) die financiële steun biedt voor projecten die zorgen voor een schonere lucht en gezondheidswinst.

In 2025 en 2026 onderzoeken we de haalbaarheid, effectiviteit en financieringsmogelijkheden van een aantal stimuleringsmaatregelen. Hierin zoeken we tevens samenwerking met het programma Duurzaamheid en thema Mobiliteit.

3 Maatregelen medio 2027-2030

Uit de tussenevaluatie en de uitgangspunten voor de prioritering volgt dat de onderstaande landelijke maatregelen voor een uitvoering vanaf 2027 zijn ingepland. Mogelijk worden deze maatregelen eerder uitgevoerd als daarvoor voldoende capaciteit beschikbaar is of anderzijds prioriteit aan wordt gegeven. De betreffende maatregelen zijn in dit hoofdstuk in willekeurige volgorde weergegeven.

Mobiliteit

- In de landelijke themagroep Mobiliteit verkent het Rijk, in samenwerking met gemeenten en provincies, de mogelijkheden om negatieve gezondheidseffecten van luchtmissies, bij effectstudies voor projecten waarvan een mogelijk substantieel effect wordt verwacht, in kaart te brengen (DUP code M.4.D). De uitkomsten van deze verkenning zijn nog niet bekend. Zodra deze bekend zijn, vragen we vanaf 2027 de ODRU hierin te adviseren zodat kan worden bepaald wat de gevolgen zijn voor de gemeente.
- De maatregel emissie-eisen en instellen milieuzones is vanwege het dorpse karakter van de gemeente vooralsnog niet van toepassing. De landelijke ervaringen en uitkomsten van pilots met betrekking tot vergunningverlening worden in de gaten gehouden (DUP code NRMM.5.D). Als dit van toepassing wordt, dan gaan we de maatregel emissie-eisen en instellen van milieuzones in de gemeente onderzoeken.

Industrie

- Provincies en gemeenten zetten zich in om hun vergunningenbestand tijdig te actualiseren, indien mogelijk scherp te vergunnen en waar nodig toezicht te optimaliseren. Dit moet in lokaal beleid en opdrachtverlening naar de ODRU worden geborgd en actief gemonitord (DUP code I.2.D).
- De gemeente zet in op scherp vergunningen door de ODRU uitvoering te laten geven aan het beleid programmatisch actualiseren van vergunningen. Dit is een continu proces tot 2030. Voor financiering van minimum wettelijke verplichtingen zijn afspraken gemaakt in het UVP van de ODRU. Omdat de gemeente is aangesloten bij het SLA kan bij de jaarlijkse prioritering van actualisaties hiermee rekening worden gehouden. Dit is opgenomen in het beleid ten aanzien van actualisaties. Echter moet dit inhoudelijk en financieel in 2027 nog nader worden uitgewerkt.
- De ODRU houdt de ontwikkelingen met betrekking tot de landelijke actualisering van factsheets reductietechnieken voor industrie in de gaten en adviseert hierover de gemeente. Gezien de beperkte industrie in de gemeente is dit minder relevant.
- Gemeenten en provincies nemen maatregelen om, waar nodig, het toezicht en handhaving te versterken. De landelijke themagroep industrie doet voorstellen hoe daar uitvoering aan kan worden gegeven (DUP code I.3.D). Als er verbeteringen in de handhaving wenselijk zijn na aanleiding van de voorstellen uit de themagroep, dan wordt dit met de afdeling toezicht en handhaving van de ODRU afgestemd. Deze maatregel moet vanaf 2027 inclusief financiering nog worden uitgewerkt.
- Het Rijk heeft onderzocht welke emissie eisen in de algemene regels kunnen worden aangescherpt. De wijzigingen naar aanleiding van het onderzoek hebben geresulteerd in een definitief wijzigingsbesluit van het Besluit activiteiten leefomgeving (BAL), dat is gepubliceerd en geldt sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het is mogelijk dat gedurende de SLA periode nog aanvullende studies of wijzigingen worden doorgevoerd. De ODRU houdt de ontwikkelingen in de gaten en adviseert aan de gemeente. Eventuele acties worden na 2027 uitgewerkt en indien nodig toegepast.

Houtrook

- Het Rijk ontwikkelt een meetmethode gericht op het meten van de lokale gezondheidsimpact van houtrook. Deze meetmethode kan de gemeente toepassen bij de handhaving van overlast als gevolg van (onjuiste toepassing) houtstook. Uit de landelijke voortgangsrapportage SLA 2024 blijkt dat onderzoek met een enkele meting niet mogelijk is. Het Rijk heeft met onderzoekers, gemeenten en stakeholders bekeken of er andere manieren zijn om overlast aan te tonen. Voor handhaving is het belangrijk om ook vast te stellen welke specifieke hout- of pellet kachel verantwoordelijk is en welk deel van de blootstelling uit andere bronnen afkomstig is. Dat is vooral nog met alleen een meting niet mogelijk. Het Rijk gaat samen met het RIVM en andere stakeholders onderzoeken welke handhavingsmogelijkheden er zijn (DUP code H.7.D). Wanneer de resultaten bekend zijn gaan we onderzoeken of toepassing in de gemeente gewenst en uitvoerbaar is.

Landbouw/veeteelt

- De warme sanering varkenshouderij (Srv) beoogt het verminderen van geuroverlast door varkensbedrijven in vee dichte gebieden door het saneren en beëindigen van locaties of bedrijven die willen stoppen. Deze actie volgt uit het hoofdlijnenakkoord Srv en niet vanuit het SLA (DUP code L.1.D). In de gemeente is voor zover bekend één varkenshouderij beëindigd via deze saneringsregeling. Als een nieuw verzoek bij de gemeente bekend is, dan wordt deze ter zijne tijd opgepakt. De ODRU houdt de ontwikkelingen in de gaten en adviseert de gemeente.
- Het Rijk heeft met de verschillende veesectoren afspraken gemaakt over een integrale brongerichte reductie van emissies, zoals emissie-reducerende maatregelen in 2030 bij minimaal 60% van de stallen is ingevoerd. Ook de melkveesector werkt naar aanleiding van afspraken uit het Klimaatakkoord en de stikstofaanpak aan de integrale reductie van methaan en ammoniak. Met de pluimveesector zijn afspraken gemaakt over fijnstof. Nadere uitwerking van acties voor gemeenten, als het gaat om afspraken met de veehouderijsector voor integrale brongerichte reductie van emissie, moet nog worden uitgewerkt (DUP code L.2.D). Dit is afhankelijk van de afgesproken sectormaatregelen. De ODRU houdt de ontwikkelingen in de gaten en adviseert aan de gemeente.
- Het Rijk verkent in samenwerking met provincies en gemeenten hoe de effectiviteit van eisen aan emissiearme stallen kunnen worden versterkt. Het gaat met name om de goede werking van luchtwassers en de uitvoering en het gebruik van emissiearme vloeren bij melkrundvee. De gemeente verkent maatregelen om, waar nodig, in toezicht en handhaving kennis over effectiviteit van eisen aan emissiearme stallen te versterken (DUP code L.5.D). De ODRU is verantwoordelijk voor het hebben en houden van voldoende kennis over toezicht en handhaving en adviseert aan de gemeente.